

**Danguolės Kalesnikienės ir Daivos Jakavonytės-Staškuvienės lietuvių kalbos vadovėlio I
klasei „Kelionė po lietuvių kalbos pasaulį“
recenzija**

Lietuvių gimtosios kalbos, atgavusios Valstybinės kalbos statusą puoselėjimas nuo pirmųjų mokyklinių žingsnių turi būti svarbiausiu prioritetu švietimo politikoje. Todėl Danguolės Kalesnikienės ir Daivos Jakavonytės-Staškuvienės parengtas lietuvių kalbos vadovėlis pirmokams „Kelionė po lietuvių kalbos pasaulį“ yra pagirtinas ir reikšmingas daugeliu aspektų:

- o suteiks daug papildomos medžiagos apie lietuvių kalbą;
- o žaidžiant, bendrai veikiant padės mokiniams lengviau išmokti skaityti, prasmingai klausytis, interpretuoti išgirstas istorijas ir kt;
- o padės mokytojui įdomiau ir kūrybiškiau dirbti lietuvių kalbos pamokose;
- o grupinės užduotys skatins mokinių pagalbą vienas kito atžvilgiu, dėmesiui ir kt.

Atkreipiant dėmesį į šiuos ir kitus privalumus bei vadovėliams keliamus reikalavimus teigiu, kad Danguolės Kalesnikienės ir Daivos Jakavonytės-Staškuvienės lietuvių kalbos vadovėlis „Kelionė po lietuvių kalbos pasaulį“ (I klasei) atitinka pagrindines demokratinės visuomenės ir valstybės vertybes, yra nešališkas lyties, amžiaus grupių, neįgalumo, gebėjimų, socialinės padėties, rasės, etninės priklausomybės, religijos ar įsitikinimų atžvilgiu.

Vadovėlyje pateikta medžiaga atitinka Bendrųjų programų (2008) reikalavimus, laukiamus mokinių pasiekimus. Pabrėžtina tai, kad vadovėlyje pateikiamos užduotys yra skirtos mokinių kompetencijų ugdymui. Prasmingos ir mokiniams naudingos visas kalbinės veiklos sritis (kalbėjimo, klausymo, skaitymo, rašymo) apimančios užduotys sudaro vientisą metodinę sistemą, aiškiai orientuotą į mokinių komunikavimo kompetencijos ugdymą.

Vadovėlyje numatytos galimybės ugdyti pažinimo ir mokymosi mokytis kompetencijas: užduotys orientuotos į mokymąsi įvardinti problemas, kelti sau tikslus, planuoti savo darbą (vadovaujantis pateiktais konkrečiais kriterijais), jį atlikti ir įsivertinti (vadovaujantis tais pačiais kriterijais kaip ir planavimo etape) bei numatyti tolesnes perspektyvas.

Vadovėlis pritaikytas mokiniui mokytis savarankiškai: aiški jo struktūra, suprantamai suformuluotos užduotys, tikslingos patrauklios iliustracijos, kurios papildo vadovėlio tekstinę medžiagą. Informacija yra pritaikyta skirtingų mokymosi poreikių mokiniams. Informatyvūs ir aiškūs šio amžiaus vaikui sutartiniai ženklai. Svarbios taisyklės pateiktos dialogo forma; tai daroma veikėjams kalbantis, keliant klausimus ir atsakant į juos. Numatytos savarankiško mokymosi, pasirinkimo galimybės, turėtų plėtoti mokinio asmeninę kompetenciją.

Aplinkinio pasaulio pažinimas, gebėjimas veikti kartu gali būti siejamas su vadovėlio užduotimis, kurios skirtos mokinių grupinei veiklai. Visa tai tarnaus socialinės kompetencijos ugdymui.

Vadovėlis skirtas tiek besimokantiems skaityti pirmokams, tiek jau mokantiems skaityti. Vadovėlio atvarte pateikiami du skirtingi tekstai, vienas dar pradedantiems mokytis skaityti, kitas – jau skaitantiems vaikams. Įvesta patraukli naujovė – pradedantiems mokytis skaityti sukurtuose tekstuose, žodžiai, kurių vaikai dar negali perskaityti, pavaizduoti paveikslėliais. Paveikslėliai vaizduoja veiksma, kurį ir reikia įvardinti. Įvardinant veiksma yra galimybė parinkti nebūtinai konkretų, o vieną iš daugelių veiksma reiškiančių žodžių. Tokiu būdu sudaromos prielaidos ugdyti mokinių kūrybiškumą. Taip mokomasi būti ir teksto „kūrėjais“. Tie mokiniai, kurie jau bent šiek tiek skaito, po paveikslėliu ras užrašytą paveikslėlyje vaizduojamo veiksmo prasmę ir galės jį tiesiog perskaityti.

Parinkti ir pačių autorių sukurti tekstai turėtų būti patrauklūs ir berniukams, ir mergaitėms. Vadovėlis pasižymi tiek grožinių, tiek ir negrožinių tekstų gausa bei vertingumu. Atsižvelgiant į tekstų pobūdį, sudaromos galimybės mokyti(is) skirtingus tekstus skaityti ir suprasti, kartu mokantis rašyti, kalbėti ir klausytis. Aiški visų kalbinių sričių ugdymo sistema, kuria siekiama iniciatyvumo, kūrybingumo kompetencijos ugdymo tikslų – sudarytos kūrybiško mąstymo, naujų idėjų paieškos, naujų idėjų išbandymo galimybės.

Pirmoje vadovėlio dalyje gausu užduočių, skirtų garsinei analizei, ir ne tik, nes atlikdami šias užduotis mokiniai kartu mokosi analizuoti, vertinti, daryti išvadas, taisyklingai vartoti įvairias sąvokas, aiškintis jų prasmę. Antroje vadovėlio dalyje daug dėmesio skiriama aktyviai praktinei mokinių veiklai, mokymuisi spręsti vaikams aktualias problemas.

Vadovėlio teminė sąranga atitinka šiuolaikinio gyvenimo aktualijas, kurios sudaro itin patrauklų pirmokui mokymosi kontekstą. Kalba aiški, logiška, taisyklinga.

Darbą tobulinant siūlyčiau autorėms:

- o papildyti vadovėlio I d. pirmą puslapį, kuris labiau žadintų pirmokų susidomėjimą vadovėliu;
- o dar daugiau įdėti užduočių, kurios orientuotų mokinius padėti vienas kitam, užjausti, dirbti kartu ir kt.

Išvada: Danguolės Kalesnikienės ir Daivos Jakavonytės-Staškuvienės lietuvių kalbos vadovėlis „Kelionė po lietuvių kalbos pasaulį“ (I klasei) atitinka pagrindinius vadovėlio turiniui keliamus reikalavimus, kurie išdėstyti „Mokyklų aprūpinimo bendrojo lavinimo dalykų vadovėliais ir mokymo priemonėmis tvarkos aprašo“ 5 punkte.

Recenzento vardas ir pavardė: Vilniaus pedagoginio universiteto
Edukologijos katedros vedėja
prof. habil. dr. Marija Barkauskaitė

Parašas:
Data: Vilnius 2011 m. sausio 12 d.